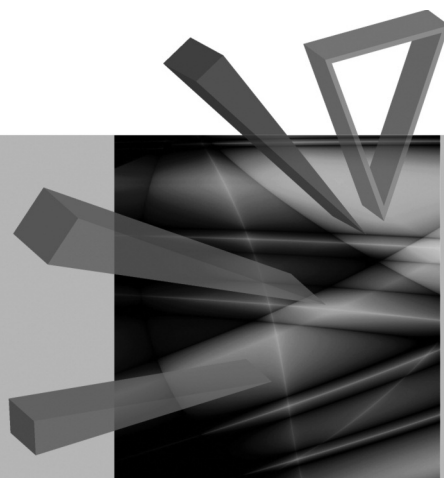

Kształtowanie zrównoważonego rozwoju w reakcji na kryzys globalny

pod redakcją
Andrzeja Graczyka

Recenzenci: Józefa Famielec, Ryszard Janikowski, Dariusz Kielczewski

Redaktor Wydawnictwa: Jadwiga Marcinek

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia publikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl> oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com, a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2011

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-127-0

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9

Część 1. Identyfikacja problemów zrównoważonego rozwoju w warunkach kryzysu globalnego

Bogusław Fiedor: Trwały rozwój a koncepcja społecznej gospodarki rynkowej	13
Stanisław Czaja: Wybrane informacyjne ograniczenia realizacji strategii zrównoważonego rozwoju	30
Zbigniew Dokurno: Procykliczne i antycykliczne oddziaływania kapitału naturalnego w zrównoważonym rozwoju.....	45
Bogdan Piątkowski: Gospodarowanie zasobami odnawialnymi na przykładzie rybołówstwa wolnego dostępu.....	59
Ivan Telega: Rozwój zrównoważony regionów Polski – próba oceny	77
Łukasz Popławski: Rolnictwo ekologiczne w opinii mieszkańców obszarów chronionych województwa świętokrzyskiego	93
Jacek Juzwiszyn: Wirowe modelowanie sprawiedliwości międzypokoleniowej a kryzys globalny	110

Część 2. Kształtowanie lokalnych koncepcji zrównoważonego rozwoju

Zbigniew Brodziński: Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich w strategiach partnerstw terytorialnych	131
Joanna Czerna-Grygiel: Problemy zrównoważenia konsumpcji w globalnej gospodarce opartej na wiedzy	144
Agnieszka Sobol: Partnerstwo publiczno-prywatne jako instrument realizacji lokalnego rozwoju zrównoważonego w dobie kryzysu światowego	158
Anetta Zielińska: Zrównoważony rozwój na obszarach przyrodniczo cennych – szansa czy zagrożenie?	172

Część 3. Zastosowanie instrumentów ekonomicznych na rzecz równoważenia rozwoju

Zbigniew Jakubczyk: Powiązania pomiędzy podsystemem pozyskiwania środków a podsystemem instytucjonalno-prawnym w systemie finansowania przedsięwzięć ekologicznych.....	185
Anna Dubel: Ubezpieczenia od skutków klęsk żywiołowych	196

Piotr P. Małecki: Preferencje podatkowe z zakresu ochrony środowiska w polskim prawodawstwie	213

Część 4. Kształtowanie zrównoważonego rozwoju na poziomie mikroekonomicznym

Elżbieta Lorek: Znaczenie struktur klastrowych jako narzędzi wzmacniających konkurencyjność i innowacyjność gospodarki	231
Bożena Ryszawska-Grzeszczak: Zrównoważona konsumpcja jako jedna z szans przełamania kryzysu globalnego	247
Irena Rumianowska: Instytucje nieformalne kształtujące relacje człowiek-środowisko przyrodnicze a wybory i postawy konsumentów polskich....	265
Ewa Jastrzębska, Paulina Legutko-Kobus: Edukacja w zakresie rozwoju zrównoważonego na kierunkach ekonomicznych	281
Mariusz Treła: Inicjatywy na rzecz zrównoważonego transportu drogowego .	308
Krzysztof Posłuszny: Odpowiedzialność środowiskowa jako czynnik przewagi konkurencyjnej w warunkach kryzysu	325
Joanna Ejdyś, Halina Kiryluk: Kryzys globalny a rozwój turystyki na przykładzie województwa podlaskiego	336
Justyna Muweis: Znaczenie ekologizacji działalności przedsiębiorstw dla ograniczania skutków kryzysu	351
Dorota Bargiel: Rola społecznej odpowiedzialności biznesu i zrównoważonego rozwoju w ograniczaniu zjawisk kryzysowych	365
Małgorzata Śliczna: Wybrane sposoby stymulowania rozwoju rynku budynków przyjaznych środowisku	374

Summaries

Bogusław Fiedor: Sustainable development and the concept of social market economy	29
Stanisław Czaja: Chosen informative limitations of the realization of the sustainable development strategy	44
Zbigniew Dokurno: Pro-cyclical and countercyclical impact of natural capital on the economic growth.....	58
Bogdan Piątkowski: Management of renewable resources in an open access fishery	76
Ivan Telega: Sustainable development of Polish regions – an attempt to assess	92
Łukasz Popławski: Organic farming in the opinion of the inhabitants of protected areas of Świętokrzyskie Voivodeship.....	109

Jacek Juzwiszyn: Rotary modelling of the justice between generation and global crisis.....	130
Zbigniew Brodziński: Sustainable development of rural areas in territorial partnership strategies.....	143
Joanna Czerna-Grygiel: Problems of sustainable consumption in the knowledge based economy.....	157
Agnieszka Sobol: Public-private partnership as an instrument of local sustainable development in the time of global crisis.....	171
Anetta Zielińska: Sustainable development in the natural valuable areas – a chance or a threat?.....	184
Zbigniew Jakubczyk: The sub-system of acquisition of means and the institutional-legal sub-system within the system of financing of ecological enterprises.....	195
Anna Dubel: Insurance against natural disasters.....	212
Piotr P. Małecki: Tax preferences for environmental conservation in Polish legislation.....	230
Elżbieta Lorek: The importance of cluster structures as tools for enhancing the competitiveness and innovation of economy.....	246
Bożena Ryszawska-Grzeszczak: Sustainable consumption as a chance to overcome a global crisis.....	264
Irena Rumianowska: Informal institutions shaping the relationships: human - natural environment and choices and attitudes of polish consumers.....	280
Ewa Jastrzębska, Paulina Legutko-Kobus: Education for sustainable development on economic studies.....	293
Mariusz Treła: Initiatives for sustainable road transport.....	324
Krzysztof Posłuszny: Environmental responsibility as a factor of competitive advantage during the financial crisis.....	335
Joanna Ejdys, Halina Kiryluk: Development of tourism in Poland and Podlasie Voivodeship during crisis.....	350
Justyna Muweis: The significance of ecologization of enterprises' activity for the limitation results of economic crisis.....	364
Dorota Bargiel: The role of Corporate Social Responsibility and sustainable development in limiting the crisis phenomena.....	373
Małgorzata Śliczna: Chosen aspects of stimulating environment friendly buildings market development.....	385

Dorota Bargiel

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ROLA SPOŁECZNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI BIZNESU I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W OGRANICZANIU ZJAWISK KRYZYSOWYCH

Streszczenie: Koncepcja zrównoważonego rozwoju i biznesu odpowiedzialnego społecznie to zagadnienia, które nabierają wagi i stają się coraz istotniejsze. Poprzez ich zdefiniowanie i zbadanie sposobu ich realizacji i głównych założeń zostanie sprawdzone, jak wpływają na rozwój ekonomiczny, społeczny i ekologiczny. Na podstawie porównania i wskazania cech wspólnych i różnic w realizacji tych programów sprawdzono, czy jest możliwe postępowanie społecznie odpowiedzialne dążące do zrównoważonego rozwoju. Artykuł ma na celu udowodnienie, że obie koncepcje powinny być stosowane łącznie w celu optymalizacji pozytywnych rezultatów dla gospodarki, społeczeństwa i środowiska oraz ograniczenia powstawania zjawisk kryzysowych.

Słowa kluczowe: społeczna odpowiedzialność biznesu, zrównoważony rozwój, ograniczanie kryzysu.

1. Wstęp

Koncepcja zrównoważonego rozwoju i biznesu odpowiedzialnego społecznie to zagadnienia, które każdego dnia stają się coraz bardziej doceniane i istotne. Poprzez ich zdefiniowanie i zbadanie, w jaki sposób są realizowane i do czego dążą, zostanie sprawdzone, jaki wywierają wpływ na rozwój ekonomiczny, społeczny i ekologiczny. Artykuł ma na celu udowodnienie, że obie koncepcje powinny być stosowane łącznie w celu ograniczenia powstawania zjawisk kryzysowych.

2. Geneza zrównoważonego rozwoju

Zrównoważony rozwój pozwala współczesnej generacji spełniać swoje potrzeby bez narażania przyszłych pokoleń w zakresie zaspokajania ich potrzeb [Guillochon 2003]. To definicja przedstawiona w Raporcie Światowej Komisji Środowiska i Rozwoju ONZ „Nasza Wspólna Przyszłość” z 1987 r. Następnie Szczyt Ziemi w Rio de Janeiro, później w Johannesburgu oraz Milenijne Cele Rozwoju sformułowane przez ONZ przyczyniły się do usystematyzowania i zdefiniowania pojęcia

zrównoważonego rozwoju [www.unesco.pl/edukacja/dekada-edukacji-nt-zrownowazonego-rozwoju/unesco-a-zrownowazony-rozwoj]. Fakt, że zagadnieniem zrównoważonego rozwoju od samego początku zaczęto zajmować się na szczeblu międzynarodowym, świadczy o jego wadze. Nie bez znaczenia jest też, że niemal wszystkie kraje, a także firmy na świecie zwracają uwagę na ten problem i starają się uwzględnić zasady Sustainable Development w swoich działaniach. Powstają raporty, zalecenia i plany, na poziomie zarówno państwowym, jak i Unii Europejskiej, które potwierdzają, że zrównoważony rozwój jest elementem planowania i polityki.

Przykładem może być raport z 2009 r. stworzony przez zespół pod kierownictwem Josepha Stiglitz, zajmujący się mierzeniem wyników gospodarczych i rozwoju społecznego [www.mg.gov.pl/files/upload/8384/Stiglitz.pdf]. Zwraca się uwagę na potrzebę zmierzenia poziomu rozwoju w sposób bardziej szczegółowy niż mierzenie tylko PKB. Także Komisja Europejska wydała komunikat zatytułowany „Wyjść poza PKB. Pomiar postępu w zmieniającym się świecie” [Wyjść poza PKB 2009]. W dokumencie tym znajdujemy propozycję stworzenia indeksu, którego celem byłoby zbadanie zagadnień obejmujących zarówno ochronę środowiska, jak i poziom i jakość życia. W punkcie trzecim podkreślono, że PKB oraz stopa bezrobocia i inflacji stanowią ważny element oceny sytuacji gospodarczej. Są wskaźnikami sumarycznymi, ale nie służą zobrazowaniu sytuacji środowiska ani nierówności społecznych. Dlatego zdecydowano się na opracowanie nowych wskaźników, które dogłębniej zbadają te dziedziny i lepiej zobrazują zachodzący w nich postęp. Będzie to całościowy indeks środowiskowy i ulepszone wskaźniki jakości życia [Wyjść poza PKB 2009].

Zrównoważony rozwój to także jeden z priorytetów „Strategii Europa 2020”, dokumentu, który traktowy jest jako następcą Strategii lizbońskiej; czytamy w nim: „Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie z sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną” [Europa 2020 2010].

Kwestie zrównoważonego rozwoju poruszane są na wszystkich szczeblach, na całym świecie i w różnych wymiarach. Poza rządami poszczególnych państw, także podmioty gospodarcze mogą w swoich działaniach uwzględniać zysk w szerszym zakresie; szerszym, to znaczy zwracającym uwagę na relacje z interesariuszami i rozwój rozpatrywany w kategoriach długoterminowych. Podejście takie wiąże się z biznesem odpowiedzialnym społecznie.

3. Koncepcja społecznej odpowiedzialności biznesu

„W naszych działaniach musimy zawsze stawiać na pierwszym planie dobro ludzi” [My, ludy 2000] – te słowa Kofiego Annana, zawarte w raporcie milenijnym stworzonym dla Zgromadzenia Ogólnego, wskazują, że biznes powinien koncentrować się nie tylko na zwiększaniu zysków i obniżaniu kosztów, ale także na stwarzaniu godnych warunków życia [Nakonieczna 2008, s. 205]. Regułę, która pozwala realizować w ten sposób działalność biznesową, sformułował Steve Hilton: „jeśli chcesz zmieniać świat, zrób to za pośrednictwem biznesu, a jeśli pragniesz poprawić wyniki swojej działalności biznesowej, pomóż zmieniać świat” [Paterek 2003]. Z takimi założeniami w pełni zgadza się idea biznesu odpowiedzialnego społecznie (CSR, Corporate Social Responsibility). W literaturze i materiałach prasowych oraz internetowych spotykamy wiele definicji biznesu odpowiedzialnego społecznie. CSR to: „dobrowolna strategia uwzględniająca społeczne, etyczne i ekologiczne aspekty w działalności gospodarczej oraz w kontaktach z interesariuszami (m.in. z pracownikami, z klientami, akcjonariuszami, dostawcami, społecznością lokalną). To wkład biznesu w realizację polityki zrównoważonego rozwoju gospodarczego oraz taki sposób prowadzenia firmy, w którym celem priorytetowym jest osiągnięcie równowagi między jej efektywnością i dochodowością a interesem społecznym” [www.odpowiedzialnybiznes.pl]. Społeczna odpowiedzialność „to koncepcja, według której firmy dobrowolnie prowadzą działalność uwzględniającą interesy społeczne i ochronę środowiska, a także relacje z interesariuszami [...] to podejście strategiczne i długofalowe, oparte na zasadach dialogu społecznego i poszukiwaniu rozwiązań korzystnych dla wszystkich” [biznes.ngo.pl]. Odpowiedzialny biznes to także „moralna odpowiedzialność firmy i zobowiązanie do rozliczania się przed społeczeństwem ze swojej działalności; zwłaszcza przed grupami wewnętrznymi – właścicielami i pracownikami oraz grupami zewnętrznymi – akcjonariuszami i klientami, władzami lokalnymi, grupami nacisku, ruchami ekologicznymi, konsumentkami i dostawcami oraz kooperantami i administracją państwową” [Zbiegień-Maciąg 1991].

Wszystkie przytoczone definicje wskazują, na czym powinno się skupić przedsiębiorstwo, które chce być odpowiedzialne społecznie. Przede wszystkim powinno być świadome, jak duży wpływ jego działalność wywiera na pracowników i otoczenie. Każda decyzja niesie konkretne skutki dla interesariuszy. Odpowiedzialny biznes to podejście strategiczne i długofalowe, skierowane na poszukiwanie rozwiązań maksymalnie korzystnych jednocześnie dla firmy i jej interesariuszy. Dla budowania przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa nadzwyczaj ważna jest komunikacja z interesariuszami, która buduje przestrzeń umożliwiającą przepływ podstawowych zasobów. Żadna firma nie jest samotną wyspą, to raczej część infrastruktury społecznej, funkcjonująca w określonym otoczeniu. W dzisiejszych czasach szczególnie ważna jest świadomość istotnych powiązań, które charakteryzują się dużą dynamiką zmian, globalizacją i informatyzacją. Standardowe rozwiązania powoli

zastępuje się dążeniem do stworzenia możliwie najlepszych relacji z grupami otoczenia, będącymi strategicznie najważniejszymi [Kuraszko 2007]. Aby efektywnie prowadzić dialog z interesariuszami, trzeba zrozumieć swoje możliwości i potrzeby, a także zidentyfikować swoich interesariuszy.

Interesariusze (*stakeholders*) to pojęcie stworzone przez profesora R.E. Freemana, który sprecyzował, wobec kogo firma powinna czuć się odpowiedzialna: są to wszystkie osoby, które w sposób pośredni lub bezpośredni pozostają pod wpływem działalności firmy. Do tego grona najczęściej zalicza się: pracowników, dostawców, społeczności lokalne, udziałowców, konsumentów, klientów, środowisko naturalne [www.csrinfo.org]. Prowadzenie działalności gospodarczej z nastawieniem na interesariuszy wymaga od firmy pewnego wysiłku, ma jednak także wiele zalet. Przedsiębiorstwa, dbając o utrzymywanie dobrych relacji nie tylko z akcjonariuszami nastawionymi na zysk, a także z ludźmi, którzy ponoszą ryzyko funkcjonowania firmy i są zainteresowani jej działalnością, mogą nieustannie się rozwijać i na bieżąco weryfikować wyniki swoich działań. Dzięki budowaniu relacji opartych na dwustronnej komunikacji łatwiej jest podejmować konkretne decyzje biznesowe, mające wpływ na cele strategiczne i nie tylko, zarządzać ryzykiem czy też tworzyć długookresowe plany rozwoju firmy. Warto zaznaczyć, że transparentny dialog społeczny staje się jednym z filarów gospodarki rynkowej w nowoczesnym państwie demokratycznym, pozwalając w najbardziej efektywny sposób budować długofalową, niematerialną wartość firmy. Co więcej, firma działająca zgodnie z zasadami biznesu odpowiedzialnego społecznie przyczynia się do bardziej efektywnego i racjonalnego wykorzystania dostępnych zasobów poprzez szukanie ekologicznych rozwiązań możliwych do zastosowania w konkretnym przedsiębiorstwie.

4. Biznes odpowiedzialny społecznie a zrównoważony rozwój

W koncepcjach biznesu odpowiedzialnego społecznie i zrównoważonego rozwoju dostrzega się wiele podobieństw i wspólnych założeń. Porównań można dokonać na podstawie sprawdzenia założeń i celów obu podejść.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju zakłada perspektywę długoterminową już w samej definicji, mówiąc o dostępności zasobów i szans w takim samym stopniu dla teraźniejszej populacji, jak i przyszłych pokoleń. Konieczność działania i planowania tyczy się długiego okresu, podobnie jest w biznesie odpowiedzialnym społecznie. Przedsiębiorstwa kierujące się tą ideą uwzględniają korzyści zarówno w krótkim, jak i długim czasie. Biznes odpowiedzialny społecznie to także długa perspektywa, w której przedsiębiorstwa budują pożądaną wizerunek firmy, pracując nad przywiązaniem klienta do ich produktów. Należy także zwrócić uwagę na inwestycje społecznie odpowiedzialne, które są badane przez analityków giełdowych w celu oceny możliwości długotrwałego wzrostu wartości spółki na podstawie wyników społecznych i ekologicznych [www.odpowiedzialnybiznes.pl]. W krótkim okresie natomiast charakterystyczny jest np. marketing zaangażowany społecznie,

który polega na uwzględnianiu zarówno celów marketingowych, jak i konkretnych potrzeb społecznych, ekoznakowaniu, znakowaniu społecznym, kampaniach pomocowych i doraźnych działaniach społecznych.

Kolejną płaszczyzną porównania mogą być adresaci obu koncepcji. W przypadku CSR grupa ludzi, którzy zostaną objęci rezultatem odpowiedzialnego postępowania, będzie zdecydowanie bardziej sprecyzowana. Należać do niej będą klienci, pracownicy, dostawcy, konsumenci, udziałowcy, społeczności lokalne i środowisko naturalne, jednak wszyscy są interesariuszami w jakiś sposób powiązani z konkretną firmą. Będą to bezpośredni beneficjenci akcji społecznych, pracownicy firmy czy osoby mieszkające w sąsiedztwie. Zaliczymy tu także środowisko naturalne, które w zależności od charakteru działalności firmy może być traktowane w szerszym lub węższym znaczeniu. Natomiast w przypadku zrównoważonego rozwoju podkreśla się, że koncepcja ta ma obejmować całe pokolenie dziś i w przyszłości. Dlatego zauważamy, że jest to podejście zdecydowanie szersze i zakrojone na dużo większą skalę niż w przypadku CSR. Jednak gdyby każde przedsiębiorstwo było odpowiedzialne społecznie, to niemal cała populacja odczułaby tego efekty. Wynika to stąd, że obie koncepcje stawiają sobie za cel długookresowy rozwój i poprawę sytuacji, jednak obejmując swoim zasięgiem czasem inne grupy.

Ciekawym polem porównania są metody stosowane do osiągnięcia założonego celu. Charakter działań zrównoważonego rozwoju został opisany w 27 zasadach sporządzonych podczas Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r. W dokumencie czytamy o konieczności dbania o to, aby wykorzystywane sposoby produkcji i konsumpcji były przemyślane i nie nadwyrężały ekosystemu. Należy pracować nad coraz efektywniejszymi technologiami ekologicznymi, które pozwolą przyszłym pokoleniom korzystać z zasobów środowiskowych w takim samym zakresie, jak jest to możliwe obecnie. Ważnym elementem jest także wymiana i współpraca państw, w różnych dziedzinach nauki, która doprowadzi do sprawnego rozpowszechniania nowych technologii i innowacji poprawiających systemy produkcyjne i dbających o środowisko. Aktywna współpraca międzynarodowa w tej sferze przyczyni się do lepszej alokacji oraz wykorzystania posiadanych zasobów i wiedzy. Mówiąc o sposobach realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju, często wskazuje się na rozwiązania prawne z zakresu ochrony środowiska naturalnego, które powinny być dobrze skonstruowane, a także konsekwentnie egzekwowane. Istotne jest także uaktualnianie prawa w taki sposób, by było dopasowane do istniejących i zmieniających się metod produkcji, by rozwój dokonywał się w zgodzie ze środowiskiem naturalnym. Ekologiczny aspekt zrównoważonego rozwoju ma wiele wspólnego z biznesem odpowiedzialnym społecznie. Jednym z narzędzi CSR są działania proekologiczne, które polegają albo na inwestycjach w ekologiczne rozwiązania produkcyjne, albo na ochronie środowiska naturalnego, w obrębie którego funkcjonują konkretne przedsiębiorstwa. Do pierwszych zaliczamy stosowanie technologii przyjaznych środowisku, oferowanie produktów z materiałów ekologicznych albo pochodzących z recyklingu, prace nad poprawą efektywności i sposobu wykorzystania

zasobów w taki sposób, aby osiągnąć korzyści w długim terminie. Wśród działań ekologicznych znajdują się także akcje społeczne mające na celu polepszanie stanu i jakości środowiska, np. ochrona zwierząt, lasów, zbieranie zużytych materiałów, które powinny być utylizowane w szczególny sposób.

Największa różnica pomiędzy koncepcją zrównoważonego rozwoju i CSR pojawia się w kategorii podmiotów odpowiedzialnych za koordynowanie konkretnych działań realizujących założenia rozwojowe. W przypadku koncepcji zrównoważonego rozwoju największą rolę odgrywają rządy poszczególnych państw i organizacje międzynarodowe. Rządy poprzez podpisywanie umów, traktatów i porozumień zobowiązują się do przestrzegania reguł. W tym konkretnym przypadku są to ustalenia dotyczące rozwoju mającego na uwadze zasoby dostępne dla przyszłych pokoleń. Jednak rządy podejmują się nie tylko dotrzymania umów międzynarodowych, mogą także ustanawiać konkretne przepisy i prawa obowiązujące w ich kraju. W ten sposób mogą dopasować ich treść do indywidualnych warunków i zdecydować o najlepszym sposobie ich wprowadzenia i egzekwowania. Podmiotem koordynującym działania z zakresu realizacji założeń zrównoważonego rozwoju mogą być także organizacje międzynarodowe, które tworząc reguły i porozumienia, wpływają na działania swoich członków. Wdrażanie koncepcji zrównoważonego rozwoju może przebiegać także na poziomie regionów i gmin, gdzie koordynacją prac zajmują się odpowiednie jednostki organizacyjne.

W przypadku biznesu odpowiedzialnego społecznie rolę koordynatora odgrywa zarząd przedsiębiorstwa. Musi on działać zgodnie z prawami i normami ustalonymi w państwie, jednak o tym, czy zostaną podjęte działania z zakresu CSR, decyduje kadra zarządzająca. Tylko i wyłącznie przedsiębiorstwo może podjąć decyzję o rozpoczęciu inwestowania w rozwój nowych technologii, zorganizowaniu akcji społecznej, ekologicznej lub wprowadzeniu nowego produktu z materiałów przyjaznych środowisku. Są to działania autonomiczne, zatem każda firma sama decyduje o tym, czy w strategię rozwoju zostaną włączone aspekty ekologiczne.

Na podstawie powyższej analizy można stwierdzić, że obie koncepcje mają dużo wspólnych elementów, a także daje się zauważyć zbieżność i przenikanie się ich celów i założeń. Przede wszystkim jest to perspektywa długookresowa, która skupia się na takim koordynowaniu działań, aby przynosiły zyski i korzyści nie tylko teraz, ale także w przyszłości. Co najważniejsze, obie koncepcje stawiają sobie za cel rozwój zarówno ekonomiczny, jak i społeczny, z poszanowaniem środowiska naturalnego. Znajdujemy różnice w metodach i sposobie koordynowania konkretnych działań, jednak różnice te nie powodują zmiany założeń ani ustalonego celu – dąży się do tego samego rezultatu, różnią się jedynie droga i metody.

5. Zastosowanie CSR i dążenie do zrównoważonego rozwoju metodą przeciwdziałania kryzysom

W erze globalizacji, swobodnego przepływu towarów, usług i informacji koncepcja zrównoważonego rozwoju nabiera coraz większego znaczenia, podobnie jak społeczna odpowiedzialność biznesu. Coraz większą rolę odgrywa transparentność działania we wszystkich dziedzinach, zarówno ekonomicznych, społecznych, jak i ekologicznych, wzrosła także świadomość konsumentów, którzy coraz częściej szukają szczegółowych informacji na temat produktów i firm. Do rozwoju i rozpowszechnienia obu koncepcji przyczynił się także postęp w dziedzinie nauk o zarządzaniu. Przedsiębiorcy w procesie podejmowania decyzji zaczęli coraz częściej zwracać uwagę na istotność zasobów niematerialnych firmy, jej reputację, spełnianie norm jakości, a także długookresowy rozwój [Gasiński 2010].

Gdy mówimy o tak zintensyfikowanym rozwoju, nasuwa się pytanie, czy kryzys mógł go zahamować i czy ma w ogóle jakiś związek z obiema koncepcjami. Badanie ONZ przeprowadzone we współpracy z firmą Accenture pokazuje, że koncepcja zrównoważonego rozwoju nie straciła w wyniku kryzysu swojej pozycji, wręcz przeciwnie, zdecydowanie awansowała w oczach menadżerów globalnych korporacji [<http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/aktualnosci-csr/zrownowazony-rozwoj-a-kryzys,5101,1>]. W ankiecie przeprowadzonej wśród kadry zarządzającej największych firm światowych 93% respondentów uznało, iż zrównoważony rozwój będzie miał kluczowe znaczenie dla przyszłego sukcesu ich przedsiębiorstw, 80% stwierdziło, że kryzys podniósł znaczenie zrównoważonego rozwoju, a 83% orzekło, że zwiększył rolę stabilności i etyki biznesu w budowaniu zaufania. Co istotne i napawające optymizmem, 81% ankietowanych uważa, że kwestie zrównoważonego rozwoju stały się częścią strategii ich firmy, natomiast 86% twierdzi, że firmy powinny więcej inwestować w szkolenie kadry zarządzającej, by włączyła zrównoważony rozwój do strategii i działań [http://www.accenture.com/SiteCollectionDocuments/PDF/Accenture_A_New_Era_of_Sustainability_CEO_Study.pdf]. Badania te pokazują, że kryzys wzmocnił pozycję i uwydatnił wagę zrównoważonego rozwoju, sugerując, że poświęcenie niedostatecznej uwagi zagadnieniom związanym z racjonalnym zarządzaniem zasobami i długofalowym rozwojem byłoby co najmniej nierozważne.

Światowy kryzys wywołał także dyskusję na temat poszukiwania nowych form przewagi konkurencyjnej, konieczności utrzymania stabilnego rozwoju gospodarczego poprzez innowacje, redukcje kosztów, budowanie nowych modeli zarządzania. Wskazał istotność podejmowania działań odpowiedzialnych społecznie jako sposób na długofalowy, zrównoważony rozwój, oparty na poszanowaniu środowiska i prowadzący do postępu ekonomicznego oraz poprawy jakości życia w przyszłości. Biznes odpowiedzialny społecznie zmusza do poszukiwania informacji, nowych, lepszych rozwiązań i lepszej komunikacji ze społeczeństwem, a także rządami państw.

Jest to droga do lepszego zrozumienia i poszerzania współpracy, która prowadzi do zmniejszania ryzyka i unikania sytuacji kryzysowych. Skupienie się na osiągnięciu zysków w długiej perspektywie, a nie tylko na maksymalizacji krótkookresowych korzyści będzie prowadzić do bardziej przemyślonej polityki gospodarczej i ekonomicznej, skutkującej poprawą sytuacji przedsiębiorstw mogących działać w stabilnym otoczeniu. Przyczyni się także do poprawy dobrobytu i ochrony środowiska naturalnego. Nakłady na badania i rozwój, a w efekcie innowacje i rozwiązania proekologiczne przyczynią się do świadomej eksploatacji złóż naturalnych, co będzie zabezpieczeniem przed ich wyczerpywaniem się w szybkim tempie.

Jeżeli menadżer w strategii przedsiębiorstwa będzie zawierać założenia zrównoważonego rozwoju i działać odpowiedzialnie społecznie, ma szanse na większe zyski długookresowe, zmniejszenie ryzyka kryzysu, a także rozwój i ekspansję swojej firmy.

6. Zakończenie

Koncepcje zrównoważonego rozwoju i biznesu odpowiedzialnego społecznie mają wiele wspólnych elementów. Stawiają sobie za cel szeroko rozumiany rozwój, przynoszący korzyści zarówno teraźniejszemu, jak i przyszłemu pokoleniom. Wskazują, jak istotne jest dbanie o środowisko naturalne i jego jakość. Podkreślają, że rozwój nie może odbywać się kosztem środowiska, lecz powinien przyczyniać się do jego ochrony. Ze względu na zbieżność celów koncepcje zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności mogą być stosowane łącznie, co efektywnie przyczyni się do zredukowania ryzyka wystąpienia sytuacji kryzysowych. Wśród wspólnych założeń znajdujemy: nastawienie na zyski nie tylko w krótkim, ale także w długim okresie, racjonalną gospodarkę zasobami, inwestycje w innowacje, rozwój i środowisko. Podejście takie wymaga poszukiwania nowych, lepszych rozwiązań, które mogą skutecznie zmniejszać ryzyko kryzysu. Ochrona środowiska naturalnego i inwestycje w innowacyjne technologie zapewniają rozwój i poprawę warunków życia.

Literatura

- Gasiński T., Piskalski G., *Zrównoważony biznes, podręcznik dla małych i średnich przedsiębiorstw*, na zlecenie Ministerstwa Gospodarki, http://www.mg.gov.pl/files/upload/14666/Podrecznik_pl.pdf.
- Guillochon B., *Globalizacja. Jeden świat – różne drogi rozwoju*, Larousse, Wrocław 2003.
- Kuraszko I., Panek-Owsiańska M., Rok K., Zadrożna B., *CSR w firmie. Zysk dzięki odpowiedzialności*, Przewodnik FORBESA.
- My, ludy: rola Narodów Zjednoczonych w dwudziestym pierwszym wieku*, Raport Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych A/54/2000, Nowy Jork, 27.03.2000.

- Nakonieczna J., *Spoleczna odpowiedzialność przedsiębiorstw międzynarodowych*, Difin, Warszawa 2008.
- Paterek W., *Zagrożenia dla procesów globalizacyjnych*, [w:] R. Borkowski (red.), *Globalopolis. Kosmiczna wioska. Szanse i zagrożenia*, Pax, Warszawa 2003.
- Wyjść poza PKB. Pomiar postępu w zmieniającym się świecie*, Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego, Bruksela 20.8.2009.
- Zbiegień-Maciąg L., *Etyka w zarządzaniu*, Wydawnictwo CIM, Warszawa 1991.
- Zrównoważony rozwój a kryzys*, <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/aktualnosci-csr/zrownowazony-rozwoj-a-kryzys,5101,1>.

Źródła internetowe

- www.accenture.com/SiteCollectionDocuments/PDF/Accenture_A_New_Era_of_Sustainability_CEO_Study.pdf.
- www.biznes.ngo.pl/x/68709.
- www.csrinfo.org.
- www.mg.gov.pl/files/upload/8384/Stiglitz.pdf.
- www.mg.gov.pl/files/upload/8418/EUROPA_PL.pdf.
- www.mg.gov.pl/Gospodarka/Zrownowazonyrozwoj.
- www.odpowiedzialnybiznes.pl/co-to-jest-csr-1884152.htm.
- www.unesco.pl/edukacja/dekada-edukacji-nt-zrownowazonego-rozwoju/unesco-a-zrownowazony-rozwoj.

THE ROLE OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN LIMITING THE CRISIS PHENOMENA

Summary: The conception of Corporate Social Responsibility and sustainable development becomes more essential and appreciated every day. By defining and discovering the main assumptions and tools the author tries to check how the theory is used in practice and how each conception influences the economic, social and ecological development. In the article those two programs are compared in order to check if they can work together. This article has a purpose to prove that Corporate Social Responsibility and sustainable development should be used together to optimize the positive results that impact the economy, society and environment.

Keywords: Corporate Social Responsibility, sustainable development, limiting the crisis.